

Nadja Holopainen

ÄLÄ JÄÄ YKSIN.

Kymenlaakson turvakodin ja poliisin
tiedonjaon kehittäminen turvakodin ja poliisin yh-
teistyössä

Opinnäytetyö

Sosionomi

Sosiaalialan koulutusohjelma

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi AMK
Tekijä	Nadja Holopainen
Työn nimi	Älä jää yksin Kymenlaakson turvakodin ja poliisin tiedonjaon kehittäminen turvakodin ja poliisin yhteistyössä
Toimeksiantaja	Kymenlaakson hyvinvointialue
Vuosi	2023
Sivut	30 sivua, liitteitä 1 sivu
Työn ohjaaja(t)	Merja Nurmi, Tiia-Marika Sohlman

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, voiko Kymenlaakson turvakoti Villa Jensenin ja Kaakkois-Suomen poliisin yhteistyötä kehittää. Tavoitteena oli oli kuulla molempia osapuolia ja keskiöön muodostui kysymys siitä, minkälaista informaatiota turvakodin toiminnasta ja väkivaltatyöstä kannattaisi jakaa, jotta se kannustaisi mahdollista asiakasta hakeutumaan turvakotiin. Työelämäkumppanina oli Kymenlaakson hyvinvointialue.

Opinnäytettä varten haastateltiin Kaakkois-Suomen poliisia ja Kymenlaakson turvakoti Villa Jensenin johtavaa sosiaalityöntekijää. Tarkoituksena oli selvittää, ovatko nykyiset käytännöt ja jaettavat materiaalit riittävät sujuvan yhteistyön kannalta.

Tuotteena valmistui paperinen esite Kymenlaakson turvakoti Villa Jensenin palvelusta. Esite on suunnattu mahdolliselle turvakodin asiakkaalle sekä poliisin että turvakodin näkemysten perusteella siitä, millainen informaatio palvelee asiakasta akuutissa tilanteessa. Esitettä jaetaan sekä poliisille että kaikille muille yhteistyötahoille, jotka voivat kohdata lähisuhdeväkivaltaa kokeneen henkilön.

Haastattelujen yhteydessä sekä poliisi että turvakodin johtava sosiaalityöntekijä totesivat, että asiakkaalle jaettavat materiaalit ovat sellaisenaan riittämättömät. Kehitystä kaivattiin sisältöön niin, että esitteessä on tarpeellinen tieto turvakodin palveluista ja että esitteessä huomioidaan lähisuhdeväkivaltatilanteen erityisyys.

Esite pyrkii vastaamaan näihin toiveisiin.

Asiasanat: lähisuhdeväkivalta, turvakoti, esite

Degree title	Bachelor of Social Services
Author	Nadja Holopainen
Thesis title	Being left alone is a poor option. Collaborative project between the shelter of Kymenlaakso and the police of South-East Finland.
Commissioned by	Wellbeing services of Kymenlaakso county.
Time	2023
Pages	30 pages, 1 appendix
Supervisors	Merja Nurmi, Tiia-Marika Sohlman

ABSTRACT

The objective of the thesis was to examine if there is any room for development in the collaboration of the Kymenlaakso shelter for the survivors of domestic and/or intimate partner violence and the police of the South-East Finland. The aim was to hear both parties and the fundamental idea of the dialogue was the content of the information on the shelters services and the violence prevention work the shelter provides. The purpose was to reassure a potential client to accept the services of the shelter.

The product of this practice-based thesis was a paper brochure, which presented the services provided by the shelter of Kymenlaakso. It is targeted at the potential client and is based on the views of both the shelter and the police regarding the content of the information given to the potential client in the acute situation.

The brochure was distributed to the police of South-East Finland and other partners who might encounter people suffering from domestic or intimate partner violence. In the process, both the police and the shelter noted that the former brochures were inadequate and that the updated brochure should include sufficient information of the services considering the special nature of the domestic violence situation.

The brochure aims at responding to these requests.

Keywords: domestic violence, intimate partner violence, shelter

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	LÄHISUHDEVÄKIVALTA.....	2
2.1	Väkivallan muodot	3
2.1.1	Fyysinen väkivalta	3
2.1.2	Henkinen väkivalta.....	4
2.1.3	Sosiaalinen väkivalta	4
2.1.4	Kulttuuriin liittyvä väkivalta.....	4
2.1.5	Taloudellinen ja instrumentaalinen väkivalta	5
2.1.6	Seksuaalinen väkivalta	5
2.1.7	Vainoaminen.....	5
2.1.8	Laiminlyönti.....	6
2.2	Kansainväliset sopimukset	6
2.3	Lähisuhdeväkivalta Suomessa	7
2.4	Väkivallan seurauksista	8
3	LÄHISUHDEVÄKIVALLAN KOKIJAN TUKEMINEN JA PALVELUIHIN OHJAAMINEN	
	9	
3.1	Lähisuhdeväkivallan tukipalveluita	11
3.2	Turvakodeista	12
3.3	Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen	13
4	POLIISIN TOIMINTA LÄHISUHDEVÄKIVALTATAPAUKSISSA	14
5	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA MERKITYS KOHDERYHMÄLLE	
	15	
6	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	16
6.1	Opinnäytetyön rajaukset.....	17
6.2	Haastattelut, materiaali, tiedon hankinta ja käsittely.....	17
6.3	Kaakkois-Suomen poliisin haastattelu	18

6.4	Kymenlaakson turvakodin johtavan sosiaalityöntekijän haastattelu	22
6.5	Yhteenvedo.....	25
7	UUDISTETTU ESITE.....	26
7.1	Esitteen lähtökohta	26
7.2	Esitteen työstö	29
7.3	Aikataulu	31
7.4	Materiaalit	32
7.5	Työn eettisyys.....	32
8	YHTEISTYÖN JATKOKEHITTELY JA MAHDOLLINEN JATKOTUTKIMUSAIHE	33
	LÄHTEET.....	1
	LIITTEET	

Liite 1. Valmis tuote, Kymenlaakson Turvakoti Villa Jensenin uudistettu esite

1 JOHDANTO

Tein sosionomiopintoihini liittyvän syventävän kymmenen viikon työharjoittelun ja työskentelin sen jälkeen kolmen kuukauden ajan Kymenlaakson turvakoti Villa Jensenissä. Jaksolla tutustuin turvakodin toteuttamaan kriisiapuun, väkivaltatyöskentelyyn ja muuhun tukeen, jota asiakkaille turvakodissa tarjotaan. Työ on vaihtelevaa ja monipuolista, ja yhteistyötä tehdään monen eri tahon kanssa, mm. aikuissosiaalityön, lastensuojelun, rikosuhripäivystyksen ja poliisin kanssa.

Kymenlaakson turvakoti Villa Jensenin oman viimeisimmän tilaston mukaan vuoden 2021 aikana poliisin kautta turvakotiin ohjautui kahdeksan asiakasta, kun kokonaisasiakasmäärä oli 116 asiakasta. Määrä vaikuttaa vähäiseltä lähisuhdeväkivaltatilastoon verrattuna. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 viranomaisten tietoon on koko maassa tullut 10 800 lähisuhdeväkivaltatarikosta (Tilastokeskus 2021). Tilasto ei jaottele tapauksia maakunnittain, mutta on perusteltua päätellä, että osa näistä tapauksista on sijoittunut myös Kymenlaakson alueelle. Turvakotityöskentelyni aikana ja sen jälkeen minua jäi vaivaamaan se, mistä syystä poliisi ei ohjannut turvakotiin asiakkaita useammin.

Kymenlaakson Turvakoti Villa Jensenin ja Kaakkois-Suomen Poliisin välillä ei ollut työskentelyni aikana yhteistä toimintaohjetta sille, miten poliisi voisi hyödyntää tehokkaasti turvakodin palveluja lähisuhdeväkivaltatapauksen yhteydessä. Pyrin opinnäytteessäni tekemään turvakodin kanssa tiivistä yhteistyötä siitä, kuinka turvakodin palvelua voi avata poliisille ja millaista materiaalia turvakodista voi jakaa. Minua kiinnosti kysymykset: minkälainen poliisin prosessi lähisuhdeväkivaltatapauksissa on. Kuinka lähisuhdeväkivallan kohtaamista käsitellään poliisin koulutuksessa? Näkyykö turvakoti ohjeistuksessa, voisiko turvakodin rooli olla vahvempi akuutissa vaiheessa? Minkälainen yhteistyö tukisi parhaiten poliisin työskentelyä? Nämä pohdinnat olivat taustalla, kun aloitin työskentelyn.

Väkivallan vaikutukset ovat moninaiset. Fyysisten vammojen lisäksi psyykkiseen hyvinvointiin ja käyttäytymiseen liittyvät ongelmat sekä seksuaalitervey-

teen liittyvät ongelmat (THL 2021 Väki-valta, väkivallan muodot, lähisuhdeväki-valta). Tehokas lähisuhdeväki-valtaan puuttuminen ja asiantuntevien palveluiden piiriin ohjaaminen voi auttaa lähisuhdeväki-vallan kokijaa irtautumaan väki-valtaisesta elämästä ja siten vähentämään näitä vakavia seurauksia.

2 LÄHISUHDEVÄKI-VALTA

Lähisuhdeväki-valta tarkoittaa väki-valtaa, joka tapahtuu toisilleen läheisten ihmisten välillä. Lähisuhdeväki-valta voidaan jakaa kolmeen tyyppiin: perheväki-valta, parisuhdeväki-valta ja seurusteluväki-valta. Perheväki-valta tarkoittaa väki-valtaa, joka tapahtuu perheen jäsenten välillä ja parisuhdeväki-valta parisuhteen osapuolten välillä. Seurusteluväki-vallalla tarkoitetaan erityisesti nuorten parisuhteissa tapahtuvaa väki-valtaa. (THL s.a. Väki-valta, väkivallan muodot, lähisuhdeväki-valta.)

Laissa valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle (myöhemmin ns. turvakotilaki) lähisuhdeväki-valta määritellään näin: *henkilö on väki-valtainen nykyistä tai entistä kumppaniaan, lastaan, puolisonsa lasta, vanhempansa, muuta lähisukulaista tai muuta läheistään kohtaan* (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 30.12.2014/1354.) Väki-valtaa voi käyttää monin eri tavoin ja usein lähisuhdeväki-valtatapauksissa käytetään useita väkivallan muotoja. Väkivallan muotoja ovat fyysinen, henkinen, sosiaalinen, kulttuuriin ja uskontoon liittyvä, taloudellinen, ja seksuaalinen väki-valta sekä vainoaminen. (THL 2022.) Lähisuhdeväki-valta vaikuttaa usein suoran kohteen lisäksi tämän lähipiiriin, kuten esimerkiksi lapsiin. Jo väki-vallalle altistuminen voi olla traumatisoiva kokemus ja vahingoittaa lasta sekä tämän kehitystä. (THL s.a. Lapsiin kohdistuva väki-valta.)

Käytän opinnäytetyössäni lähisuhdeväki-vallan kohteesta pääosin nimitystä kokija. Lähisuhdeväki-vallan kohteesta käytetään lähteen mukaan nimitystä kokija, uhri tai kohde. Termit eivät ole vakiintuneet, ja seuraavat pohdinnat perustuvat keskusteluihin sekä turvakodin työyhteisössä että thl:n turvakotityöntekijöiden perehdytyspäivillä.

Kokija-sanavalinnan takana on ajatus termin arvottumisesta ja kohteen toimijuudesta. Sana uhri saattaa monelle tuottaa mielle-yhtymän avuttomuudesta ja toimintakyvyttömyydestä ja että väkivallan teko määrittää henkilöä ja tämän

persoonaa koko tämän loppuelämän. Kokija taas on neutraalimpi ilmaisu, joka sallii ajatuksen siitä, että lähisuhdeväkivalta on yksi kokemus elämässä, eikä se välttämättä määritä kohdetta, tai tämän elämää. Tämän ajatuksen taustalla on purkaa väkivallan käyttäjän valtaa suhteessa väkivallan kohteeseen. Englanninkielisissä maissa väkivaltatyössä käytetään myös termiä *survivor*, selviytyjä, jonka taustalla on ajatus kohteen voimauttamisesta, jolla vahvistetaan kokijan toimijuutta. Toisaalta voidaan ajatella, että sana kokija voi synnyttää ajatuksen väkivallan kokemuksen vähättelemisestä, sillä lähisuhdeväkivallan kokemus ja sen seuraukset voivat olla erittäin vakavia ja pitkäaikaisia ja muuttaa ihmistä. Lisäksi uhri-sanana käyttäminen kokijan sijaan viittaa myös siihen, että kyse on jonkun tekemästä vakavasta teosta. Tällöin vastuu teosta on selkeästi tekijällä, eikä kohteen kokemuksella teosta ole niin suurta painoarvoa. Pohdimme keskusteluissamme, että kenties kokija on hyvä kattotermi kaikelle lähisuhdeväkivallan kohteille, lähisuhdeväkivallan ollessa niin monen muotoista, kun taas uhri-sana viittaa selkeämmin tapahtuneeseen vakavaan tekoon, joka usein täyttää rikoksen tunnusmerkit. Tässä esimerkkinä kaksi tilannetta, jossa molemmissa on kyse lähisuhdeväkivallasta. Ensimmäisessä tilanteessa on omaishoitaja ja hoidettava. On käynyt ilmi, että hoidettavan lääkkeitä jaossa, hygienian hoidossa tai ravitsemuksessa on puutteita, omaishoitaja puhuu hoidettavalle ilkeästi, nimittelee ja vähättelee. Tilanteen omaishoitaja on uupunut. Tällöin kokija on kenties uhria sopivampi sana. Toisessa tilanteessa perheen toinen puoliso on käyttänyt vakavaa, fyysistä väkivaltaa, jossa kohde on pelännyt henkensä puolesta ja joutunut hoidattamaan vammojaan terveydenhuoltoon kokija-sana saattaa vaikuttaa liian neutraalilta ilmaisulta. Tulen siis käyttämään pääasiassa termiä kokija, mutta esimerkiksi poliisin lähteessä käytetään termiä uhri (Liimatainen & Rantaeskola 2022).

2.1 Väkivallan muodot

2.1.1 Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivalta on teko, jossa tahallisesti loukataan toisen ihmisen fyysistä koskemattomuutta (Bildjushkin ym. 2020). Fyysinen väkivalta voi olla tuuppimista, hiuksista vetämistä, lyömistä eri tavoin, henkilön ravistamista, henkilön pään lyömistä seinään, kuristamista, vaatteista tai raajoista repimistä, raapimista, esineellä lyömistä, tai ampuma- tai teräaseella uhkailua. Myös fyysisellä väkivallalla uhkailu on fyysistä väkivaltaa. (THL s.a. Väki­valta, väkivallan

muodot.) Fyysinen väkivalta voi aiheuttaa vakavia vammoja, kuten murtumia ja ruhjeita, mutta aina näkyviä jälkiä ei ole (Nettiturvakoti s.a. Väkivallan monet kasvot).

2.1.2 Henkinen väkivalta

Henkisellä väkivallalla tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan henkilön psyykkistä hyvinvointia (Bildjushkin ym. 2020). Se voi ilmetä arvosteluna, nimittelynä, alistamisena tai kontrollointina, esimerkiksi sosiaalisten suhteiden rajoittamisena, eristämisenä, voimakkaana mustasukkaisuutena tai tavaroiden hajottamisena. Henkistä väkivaltaa on myös kotieläinten vahingoittaminen tai itsemurhalla uhkailu. (THL, s.a. Väkivalta, väkivallan muodot.) Pelossa eläminen on usein koettu pahimmaksi läheisen tekemässä väkivallassa. Henkistä väkivaltaa voi olla vaikea tunnistaa, sillä se on usein aluksi hienovaraista ja kasvaa pikkuhiljaa. (Nettiturvakoti s.a. Väkivallan monet kasvot.)

2.1.3 Sosiaalinen väkivalta

Sosiaalinen väkivalta on henkisen väkivallan muoto, jossa väkivallan kokijaa voidaan kontrolloida, hänen yhteydenpitoaan ystäviin ja sukulaisiin saatetaan valvoa tai rajoittaa tai häntä ei päästetä liikkumaan yksin lainkaan. Tällöin väkivallan tekijä saattaa esimerkiksi päästä mukaan lääkärikäynneille. (Nettiturvakoti s.a. Väkivallan monet kasvot.)

2.1.4 Kulttuuriin liittyvä väkivalta

Kulttuuriin liittyvä väkivalta on väkivallan muoto, jossa yksilön itsemääräämisoikeutta tai koskemattomuutta loukataan perustellen toimia kulttuuriin liittyvällä haitallisella käytännöllä. Esimerkkejä näistä ovat pakkoavioliitto, naisten sukuelinten silpominen ja yhteisön ulkopuolelle sulkeminen.

Uskontoon liittyvä väkivalta voidaan katsoa osaksi kulttuuriin liittyvää väkivaltaa, sillä mekanismi on sama. Yksilöön kohdistuvaa vahingollisia toimia perustellaan uskonnon vaatimuksilla. (THL 2020.)

Uskontojen uhrit ry:n WWW-sivuilla mainitaan neljä kontrollin vaikutusjärjestelmää, jotka ovat psykoterapeutti Steven Hassanin kirjasta *Combating cult mind control* vuodelta 1988. Hän esittelee ne neljänä vaiheena, jotka ovat käytöksen, ajattelun, tunteiden ja informaation valvonta. Hassanin idea on, että

kun ihmisen käytöstä pyrkii muokkaamaan, ihmisen tunteet ja ajattelu pyrkivät muuttumaan samassa suhteessa, sillä ihmiselle on luontaista välttää ristiriitaa ajatustensa ja tekojensa välillä. (Uskontojen uhrien tuki r.y. s.a.)

Kunniaan liittyvä väkivalta voidaan myös katsoa kulttuuriin liittyvän väkivallan ilmiöksi, sillä väkivaltaa tai sillä uhkaamista käytetään sellaisissa tilanteissa, joissa yksilön tai ryhmän on katsottu loukkaavaan kulttuuriin liittyviä yhteisöllisiä normeja (THL 2020).

2.1.5 Taloudellinen ja instrumentaalinen väkivalta

Taloudellinen väkivalta pyrkii tahallisesti rajoittamaan tai loukkaamaan henkilön taloudellista itsemääräämisoikeutta. Henkilöä voidaan esimerkiksi estää pääsemästä omalle tililleen tai käyttämään omia rahojaan tai hänen nimissään saatetaan ottaa lainoja ilman tämän suostumusta. Instrumentaalisisessa väkivallassa tavoitteena on aiheuttaa kohdehenkilölle kärsimystä, tai kontrolloida tätä vahingoittamalla kotieläimiä tai tuhoamalla henkilön omaisuutta. (THL 2020.)

2.1.6 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta on teko, joka tahallisesti loukkaa yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta tai koskemattomuutta (THL 2020).

Vuonna 2022 uudistettu rikoslaki erittelee seksuaalirikokset erittäin kattavasti, jossa on otettu huomioon myös teknologian mahdollistama seksuaalinen väkivalta, esimerkiksi seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen ja erityisesti lapsiin kohdistuvat kuvien tai muiden tallenteiden hallussapito, levittäminen tai niiden katsominen (Rikoslaki 8.7.2022/723, 20. Luku 7.§, 19.§, 20.§, 21.§, 22.§).

2.1.7 Vainoaminen

Vainoamista voidaan pitää henkisen väkivallan ilmiönä, jossa ei-toivottu, toistuva seuraaminen, tarkkailu tai uhkailu aiheuttavat henkilössä pelkoa ja ahdistusta (THL 2020). Vainoamiseen liittyy usein digitaalista väkivaltaa, jossa teknologiaa hyödynnetään vainoamisen välineenä.

2.1.8 Laiminlyönti

Tilanteet, joissa henkilö on riippuvainen toisen huolenpidosta, avusta tai hoidosta ja joissa nämä henkilön tarpeet jätetään tahallisesti täyttämättä (THL 2020). Tämä voi tarkoittaa vanhemman velvollisuuksien täyttämättä jättämistä. Vanhempi ei esimerkiksi pidä huolta lapsen hoivan, ravinnon, hygienian tai terveydenhuollon tarpeista. Se voi myös tarkoittaa tilannetta, jossa esimerkiksi omaishoitaja ei huolehdi sairastuneen omaisen lääkityksestä, tai muulla tavoin huolehdi tämän tarpeista, joista ei selviydy yksin.

2.2 Kansainväliset sopimukset

Suomi on sitoutunut YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, jonka yhtenä tavoitteena on *saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia* (Ulkoministeriö s.a. Agenda 2030).

Istanbulin sopimus on Euroopan Neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Suomi on sitoutunut noudattamaan sitä 1.8.2015. Se velvoittaa kaikki jäsenmaat ryhtymään toimiin, jolla aktiivisesti ehkäistään sukupuolittunutta lähisuhdeväkivaltaa. (Euroopan neuvoston yleissopimus 2011.) Suomessa sopimuksen edellyttämä koordinaatioelin on NAPE, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta. Se toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä. (STM s.a. NAPE)

Suomi on myös ratifioinut Lanzaroten sopimuksen, jonka tavoitteena on estää lasten seksuaalista väkivaltaa. Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa parhailaan hanketta, jonka tarkoitus on varmistaa, että Suomessa toimitaan kansainvälisen sopimuksen edellyttämällä tavalla ja siihen tähtäävä toimenpanosuunnitelma on laadittu vuosille 2022–2025. (STM s.a. Lanzaroten sopimuksen toimenpanosuunnitelman...)

THL on julkaissut Turvakotipalveluissa lasten kanssa tehtävän työn laatusuositukset. Ne pohjautuvat ns. turvakotilakiin ja turvakotipalvelujen kansallisiin laatusuosituksiin sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Oleelliseksi virkkeeksi laatusuositukseseen on nostettu ajatus siitä, että kaikki lapsiin kohdistuva väkivalta on ehkäistävissä, eikä mikään lapsiin kohdistuva väkivalta ole oikeutettua. (Koivula ym. 2022, 11)

2.3 Lähisuhdeväkivalta Suomessa

Tilastokeskuksen mukaan lähisuhdeväkivallan kokijoita oli kaiken kaikkiaan 10900 vuonna 2021.

Lähde: Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto

Kuva 1 Tilasto pari- ja lähisuhdeväkivallan uhreista vuosilta 2009–2021 (Tilastokeskus 2021)

Tilaston kuvio vuosilta 2009–2021 vahvistaa näkemystä sukupuolittuneesta ilmiöstä. Luku käsittää vain viranomaisten tietoon tulleet tapaukset, joten todellinen määrä on todennäköisesti paljon suurempi. Merkittävä osa lähisuhdeväkivallasta jää ilmoittamatta viranomaisille. (Tilastokeskus 2022.)

Noin kymmenen prosenttia lähisuhdeväkivallasta tulee viranomaisten tietoon. Yhdeksänkymmentä prosenttia siis jää ilmoittamatta. Tämä viittaa siihen, että lähisuhdeväkivalta on toistuvaa, ja pahentuu jatkuessaan. (Liimatainen & Rantaeskola 2022,3.)

2.4 Väkivallan seurauksista

Kaikista väkivallan muodoista voi olla pitkäaikaisia, vakavia seurauksia ja lähisuhdeväkivalta vaikuttaa myös muihin kuin varsinaiseen väkivallan kohteeseen, esimerkiksi perheen lapsiin, vaikkei se kohdistuisi suoraan heihin.

Pelkkä väkivallalle altistuminen on vahingollista. Fyysisten vammojen lisäksi väkivallan psyykkiset vaikutukset voivat olla vaikeita hoitaa, ja ne vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin merkittävästi. Lisäksi lähisuhdeväkivalta tulee yhteiskunnalle kalliiksi. Sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteessa todetaan, että fyysinen parisuhdeväkivalta, joka kohdistuu naisiin, aiheuttaa lisäkustannuksia 150 miljoonaa euroa vuodessa. Kustannukset kohdistuvat terveys-, sosiaali-, ja oikeuspalveluihin. Tekstissä mainitaan, että todellinen luku on suurempi, sillä lisäkustannuksia syntyy myös muista väkivallan muodoista ja miesten kokemasta parisuhdeväkivallasta. Tutkimus ei myöskään ota huomioon pitkäkestoisia seurauksia psyykkiseen ja fyysiseen sekä sosiaaliseen hyvinvointiin. Esimerkiksi ihmiset, jotka ovat kokeneet lapsuudessaan väkivaltaa, aiheuttivat aikuisiällä 50 % enemmän kustannuksia sosiaali- ja oikeuspalveluissa kuin ei väkivaltaa kokeneet. Tiedotteessa todettiin, että lähisuhdeväkivallan tunnistamisen jälkeen kustannuksissa näkyi laskua. Väkivaltaan puuttuminen on siis merkityksellistä ja saa aikaan myös taloudellista hyötyä. (STM 2022.)

Tiedotteessa todetaan, että ensivaiheen auttaminen ja palveluihin ohjaaminen tulee olla osa sosiaali- ja terveydenhuollon perustyötä ja väkivaltatyön opetusta ja tietoutta lähisuhdeväkivaltailmiöstä on oltava sote-alan lisäksi myös oikeudellisten alojen peruskoulutuksen sisältönä. (STM 2022.) Lisäksi Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä GREVIO mainitsi Suomen tilannetta koskevassa raportissaan, että parannettavaa on naisiin kohdistuvaan väkivaltaan reagoinnissa, johon ammattilaisilla ei ole riittävää koulutusta. GREVION raportin mukaan Suomessa on tarvetta naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiselle työlle, ja että resurssit uhrien tukemiseen tulee varmistaa. (Valtioneuvosto 2019.)

Yksi oleellinen ensivaiheen auttaja ja uhrin tukija on turvakoti.

3 LÄHISUHDEVÄKIVALLAN KOKIJAN TUKEMINEN JA PALVELUIHIN OHJAAMINEN

Puhun tässä ohjaamisesta palveluihin huolimatta siitä, että esimerkiksi poliisin toiminnallisessa oppaassa puhutaan palveluohjauksesta (Liimatainen & Rantaeskola, 2022, 56). Palveluohjaus on sosiaalialan termi, jossa on kyse suuremmasta kokonaisuudesta, kuin vain asiakkaan neuvonnasta. Se tarkoittaa kokonaisvaltaista asiakkaan ohjaamista, jossa tämän erilaisiin haasteisiin haetaan palveluita avoimeen keskusteluun ja asiakaslähtöisyyteen pohjautuen. Sen osa-alueita ovat ohjaus ja neuvonta, palveluohjauksellinen työote ja yksilökohtainen palveluohjaus. Ammattilaisen tekemän palveluohjauksen tavoitteena on koordinoida sirpaleista palvelukenttää ja lopulta tehdä itsensä tarpeettomaksi, kun asiakas pärjää voimavaransa vahvistuttua itsenäisesti, ilman palveluohjausta. (Hänninen, 2007, 3.) Tässä opinnäytteessä kuvaillaan ja pohditaan asiakkaan ohjaamista ja ohjautumista palveluihin, mutta mielestäni se täytyy kaikkia palveluohjauksen tasoja. Opinnäytteessä käsittelemäni tilanteet ovat siis ohjausta ja neuvontaa.

Lähisuhdeväkivallan kokija kärsii usein masentuneisuudesta, syömis- ja uni-häiriöistä, ahdistuneisuudesta ja kokee ylikorostuneita häpeän tai syyllisyyden tunteita (THL s.a. Väkivalta). Väkivallan kokijalla on usein erittäin vähäiset voimavarat, ja toimintakyvyssä voi olla puutteita, minkä takia juuri ensivaiheen asiantunteva apu on merkittävää ja voi auttaa kohdetta toimimaan tilanteessa sen sijaan, että kokija jäisi asian kanssa ilman tukipalveluita.

Myös poliisin julkaisemassa toiminnallisessa käsikirjassa käsitellään väkivallan uhrin näkökulmaa. Ensivaiheen auttajan, esimerkiksi poliisin on hyvä olla tietoinen siitä, että varsinkin jatkuvan lähisuhdeväkivallan kohteeksi joutunut kokee usein voimattomuuden ja avuttomuuden tunteita, eikä näe tilanteesta ulospääsyä. On tavallista, että uhri vaikenee vakavasta väkivallasta pelon, häpeän tai uhan vuoksi. Pitkään jatkuneissa lähisuhdeväkivallassa on tyypillistä, että uhri vähättelee väkivallan vaikutuksia ja uskoo väkivaltaisen läheisen muuttavan käytöstään. (Liimatainen & Rantaeskola, 2022, 22.)

Voimakas ohjaaminen eli neuvonta, palveluista kertominen ja joissain tilanteissa jopa puolesta tekeminen, esimerkiksi soittaminen turvakotiin tai sosiaali- ja kriisipäivystykseen voi olla hyvä käytäntö akuutissa vaiheessa, jossa asiakas voi olla järkyttynyt ja hetkellisesti kykenemätön tarttumaan itse toimeen. Puolesta tekeminen ei voi tarkoittaa, että palveluun ohjaaminen tehdään ilman henkilön suostumusta. Jos henkilö ei suostu lähisuuhdeväkivaltatilanteen jälkeen ottamaan palvelua vastaan, häntä ei voi esimerkiksi hänen tahtonsa vastaisesti viedä turvakotiin, vaan henkilön itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava. Kuitenkin ammattilaisen tehtävä on tilanteessa varmistaa, että asiakas ymmärtää, mitä palveluita on saatavilla, mitä ne sisältävät ja kuinka hän pääsee niiden piiriin. (Liimatainen & Rantaeskola 2022,3.)

3.1 Lähisuhdeväkivallan tukipalveluita

Lähisuhdeväkivalta loppuu harvoin itsestään ja sen loppumiseen tai väkivaltaisesta suhteesta irtautumiseen tarvitaan usein viranomaisten tai muiden ammattilaisten apua. Turvakoti on yksi ensivaiheen auttaja, mutta se ei ole ainut vaihtoehto.

Valtakunnallisesti lähisuhdeväkivallan kokijoita auttaa Setlementti Tampere r.y.:n tuottama puhelinpalvelu Nollalinja, josta voi saada keskusteluapua tai ohjeita esimerkiksi turvasuunnitelman tekemiseen. Nollalinjalle voi soittaa mihin vuorokauden aikaan tahansa ja palvelussa on myös chat-mahdollisuus. (Nollalinja s.a.)

Keskusteluapua kriisin hetkellä, myös lähisuhdeväkivaltatilanteissa saa MIELI r.y.:n puhelinpalvelusta. MIELI r.y.:n kriisipuhelimesta saa apua suomeksi, arabiaksi, venäjäksi, ruotsiksi, ukrainaksi ja englanniksi. (Mieli s.a.)

Rikoksen uhreille tai heidän läheisilleen sekä rikosasian todistajille on tarjolla tukea Rikosuhripäivystyksessä. Rikosuhripäivystyksestä saa neuvoa ja tietoa, kuinka toimia, kun on joutunut rikoksen uhriksi. Rikosuhripäivystyksellä on juristin puhelinneuvonta, ihmiskaupan uhrien erityistukipalvelu ja chat-palvelu. (Riku s.a.)

Naistenlinja auttaa väkivaltaa kokeneita naisia ja tyttöjä, sekä heidän läheisiään. Saatavilla on vertaistukiryhmiä, chat-palvelu, puhelinpalvelu, sekä digitaalisen väkivallan palvelut. (Naistenlinja s.a.)

Miehille suunnattuja palveluja järjestää Miessakit r.y. ja Miehen linja -palvelut. Miessakit r.y. tarjoaa tukea sekä lähisuhdeväkivallan kokijoille että tekijöille, sekä auttaa erotilanteissa. (Miessakit s.a.) Miehen linja on tarkoitettu Suomeen muuttaneille, jotka pelkäävät käyttävänsä itse väkivaltaa läheistään kohtaan. Palvelu on saatavilla englanniksi, kreikaksi, ranskaksi ja suomeksi. Keskustelussa voidaan käyttää myös tulkkia. (Lyömätön linja s.a.)

Maria akatemia tukee naisia, jotka käyttävät tai pelkäävät käyttävänsä itse väkivaltaa (Maria akatemia s.a.).

Vainon uhreille apua tarjoaa Tukikeskus Varjo. Uhrien auttamisen lisäksi sivustolla on tietoa myös vainoajalle ja väyliä, josta hän voisi saada apua vainon lopettamiseen. (Varjosta s.a.)

Monika- naiset liitto on tarkoitettu maahan muuttaneille naisille, jotka tarvitsevat tukea. Turvakoti Mona, Kriisikeskus Monika ja kotoutumiskeskus Monika ovat Monika-naiset liiton järjestämää toimintaa. Monikanaiset.fi – sivustolla on myös puhelinpalvelu ja chat-palvelu Kriisikeskus Monikaan. (Monikanaiset s.a.)

Soputilla- sivusto on Loisto-setlementin ylläpitämää toimintaa, joka on erikoistunut työskentelyyn ja ennaltaehkäisyyn kunniaväkivaltaan liittyvissä kysymyksissä (Soputilla s.a.).

Kymenlaakson alueella lähisuhdeväkivallan uhreja auttaa Kaakkois-Suomen poliisi, Turvakoti Villa Jensen, Väkivaltatyön palvelukeskus pysäkki ja Rikosuhripäivystyksen Kymenlaakson toimipiste. Näiden lisäksi Kymenlaakson hyvinvointialueella on päivystävä sosiaali- ja kriisipäivystys, josta voi saada apua akuuttiin tilanteeseen, sekä Marak-työryhmä. (Lähisuhdeväkivaltaan saa apua. s.a.)

38 paikkakunnalla on käytössä moniammatillinen riskinarviointityöryhmä Marak. Se on tutkimukseen perustuva riskinarviointimenetelmä, jossa vakavan väkivallan uhria pyritään auttamaan moniammatillisesti. THL koordinoi Marak-toimintamallia ja sen käyttöönottoa Suomessa. Moniammatilliseen työryhmään voi kuulua poliisi, sosiaalityö, lastensuojelu, mielenterveys- ja päihdepalvelut tapauksesta ja tarpeesta riippuen. Tavoite on tehdä yhteistyössä suunnitelma, joka parantaa uhrin turvallisuutta. (THL s.a. Marak.)

3.2 Turvakodeista

Ns. turvakotilaissa mainitaan, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vastuulla on valita turvakotipalvelutuottajat niin, että niitä on saatavilla riittävästi

ympäri maata (Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 30.12.2014/1354).

Valtio rahoittaa turvakotien toimintaa ja THL koordinoi sekä valitsee palveluntuottajat viideksi vuodeksi kerrallaan. Turvakotipalvelua voi tuottaa joko julkinen tai yksityinen palveluntuottaja. Yksityinen toimija tarvitsee siihen yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011) tarkoitetun luvan. Kymenlaakson turvakotipalvelun tuottaja on Kymenlaakson hyvinvointialue. (THL 2023.)

Turvakodin tulee tarjota välitöntä kriisiapua, akuuttiin tilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, ohjausta ja neuvontaa, sekä ympärivuorokautista turvattua asumista lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneelle henkilölle (Ns. turvakotilaki 30.12.2014/1354.) Ne ovat asiakkaalle maksuttomia, lyhytaikaisia turvapaikkoja, joihin voi hakeutua mihin vuorokauden aikaan tahansa (THL 2021a). THL:n tilaston mukaan turvakotien asiakasmäärä oli kasvanut tasaisesti vuodesta 2015 lähtien, mutta koronapandemian aikana ja sen jälkeen asiakasmäärissä näkyy selvää laskua (THL 2021b).

Turvakotiin hakeudutaan monin tavoin. Asiakkaaksi voi hakeutua omatoimisesti, ystävän tai sukulaisen saattamana, sosiaalityön tai lastensuojelun ammattilaisen ohjaamana tai poliisin toimesta. Poliisi ei siis ole ainut reitti turvakotiin, mutta poliisi kohtaa usein vakavan lähisuhdeväkivallan kokijoita, jolloin väkivaltaisesta tilanteesta eli välittömästä vaarasta on erityisen tärkeää päästä pois nopeasti.

3.3 Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen

Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen sijaitsee Kotkassa keskustan tuntumassa. Rakennus, Villa Jensen on suurehko talo, joka on rakennettu vuonna 1953. Taloa ja sen pihapiiriä ympäröi korkea kivimuuri. Muurin portti pidetään lukittuna kaikkina vuorokauden aikoina.

Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen on kodinomainen paikka. Siellä on 7 asiakashuonetta, joista kaksi on yhden hengen huoneita ja loput ovat perhehuoneita. Yksi perhehuone on esteetön. Turvakodilla asiakaan ei välttämättä

tarvitse pakata omia tavaroita mukaan, sillä sieltä voi saada hygienia-
tarvikkeita ja vaatteita ja asiakkaille tarjotaan myös peruselintarvikkeet. Turvakodilla
on asiakkaiden käytössä yhteiskeittiö, ja perhehuoneissa on huomioitu myös
lapsiasiakkaat. Turvakodilla on leikkitala, jossa lapset voivat viettää aikaa ja
runsaasti erilaisia leluja, jotka ovat kaikkien käytettävissä. Lisäksi yhteisiä ti-
loja ovat olohuone ja monitoimitila, jossa asiakas voi esimerkiksi tehdä kehon-
huoltoa, tai rentoutua. Asiakkaiden käytössä on myös pyykkitupa ja sauna.
Turvakodilla työskentelee turvakodin johtava sosiaalityöntekijä ja muut työntekijät
ovat sosionomeja. Turvakoti tarjoaa lähisuhdeväkivallan kokijalle krii-
siapua, väkivaltatilanteeseen liittyvää psykososiaalista tukea, tukea asioiden
järjestämiseen sekä ympärivuorokautista turvattua asumista.

4 POLIISIN TOIMINTA LÄHISUHDEVÄKIVALTATAPAUKSISSA

Poliisin toimintaa lähisuhdeväkivaltatapauksissa avataan poliisin julkaisemassa
käsikirjassa: Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja
ennalta ehkäisemiseksi. (Liimatainen & Rantaeskola 2022.) Teos pyrkii kehittämään
poliisihallinnon toimintaa asioissa, jotka liittyvät lähisuhdeväkivaltaan. Se
käsittelee lähisuhdeväkivaltaa luonnollisesti poliisin perustehävän kautta, joka on
turvata yleinen turvallisuus ja järjestys, sekä selvittää ja ennalta estää uusia rikoksia
(Poliisilaki 22.7.2011/872, 1.§). Teos siis painotuu rikoksen ehkäisyn ja selvittämisen
näkökulmaan, mutta avaa myös poliisin yhteistyötoimintaa ja uhrin auttamista rikoksen
selvittämisen lisäksi.

Käsikirjassa käsitellään poliisin toimintaa ja velvollisuuksia laajasti (Liimatainen &
Rantaeskola 2022). Lähisuhdeväkivaltatapauksissa korostuu rikoksen selvittämisen
lisäksi moniammatillinen yhteistyö. Poliisilla on käsikirjan mukaan kahdenlaisia
velvoitteita: on ilmoitusvelvollisuuksia, jotka perustuvat lakiin, esim. lastensuojeluilmoitus,
huoli-ilmoitus aikuisesta, tai vanhustensuojeluilmoitus. Nämä perustuvat lastensuojelulain
25 pykälään, sosiaalihuoltolain 35 pykälään ja vanhuspalvelulain 25 pykälään. Edellä
mainitut lakiin perustuvat ilmoitukset tehdään siitä huolimatta, toivooko asiakas niitä
tehtävän. Näiden lisäksi poliisilla on velvollisuus ohjata asiakasta muihin palveluihin.
Palveluun ohjaaminen sen sijaan nähdään vapaaehtoisuuteen perustuvaksi. Tällöin
asiakas itse päättää, ottaako hän palvelun vastaan. (Liimatainen & Rantaeskola 2022,
56.)

Poliisin käsikirjassa todetaan, että palveluilla on paikallisia eroja, jonka takia on tärkeää, että poliisiyksikössä on kootusti sekä valtakunnalliset, että paikalliset toimijat tiedossa, jotta apua tarjoavat palvelut ovat asiakkaalle valmiina jaettavana tietopakettina (Liimatainen & Rantaeskola 2022, 56).

On tärkeää, että asiakasta ohjataan ja motivoidaan palveluihin, sillä asiakas ei välttämättä hahmota, mitä hän hyötyisi palveluista. Poliisi voi akuutissa tilanteessa välittää asiakkaan yhteystiedot palveluun, kuten rikosuhripäivystykseen, asiakkaan suostumuksella, mutta käsikirjassa todetaan, että tilanteessa, jossa asiakas ei toivo yhteystietojaan välitettävän, poliisin on siitä huolimatta tärkeää neuvoa ja ohjeistaa palveluiden piiriin, sillä halu ottaa apua vastaan voi syntyä myöhemmin. (Liimatainen & Rantaeskola 2022, 63–64.)

Tämän vuoksi ajattelen, että esimerkiksi palveluiden esitteet, joita poliisilla on käytössä, tulisi olla mahdollisimman informatiiviset, jotta asiakas voisi mahdollisesti myöhemmin palata esitteen äärelle ja kerrata tarvitsemaansa tietoa ja harkitsemaan uudelleen palveluun hakeutumista.

Käsikirja mainitsee turvakotiin ohjaamisen useasti yhtenä keinona puuttua lähisuhdeväkivaltaan: toimintaohjeena akuuteissa tapauksissa, case-esimerkeissä ja marak- työryhmän yleisimpänä toimenpide-ehdotuksena (Liimatainen & Rantaeskola 2022, 62,66,51). Turvakotiin ohjaaminen nähdään siis käsikirjassa merkittävänä lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen keinona.

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA MERKITYS KOHDERYHMÄLLE

Lähisuhdeväkivalta on tyypillisesti toistuvaa ja usein raaistuu ajan myötä (THL s.a. Väkivalta). Sen vuoksi asiakkaan ohjaaminen asiantunteviin palveluihin, kuten turvakotiin, on vaikuttava keino auttaa lähisuhdeväkivallan kokijaa ja tukee tätä irtautumaan väkivaltaisesta elämästä. Mitä aiemmin väkivallan kierre saadaan katkaistua, sitä tehokkaammin se ehkäisee väkivallan vakavia seurauksia.

Turvakodin ja poliisin yhteistyön syventäminen voisi tehostaa lähisuhdeväkivallan kokijan oikea-aikaista tukea. Lähisuhdeväkivallan akuutissa tilanteessa kokijan voimavarat ovat rajalliset ja apua voi olla vaikeaa ottaa vastaan.

Opinnäytetyö pyrkii tehostamaan jo olemassa olevien palvelujen käyttöä ja juurruttaa paikallisia käytäntöjä ns. ruohonjuuritasolla. Tarkoitus on selvittää turvakodin ja poliisin näkemyksiä siitä, millaisena yhteistyö koetaan nykyisellään. Onko asiakasohjauksessa jotakin, jota voisi kehittää? Millaisen tiedon jakaminen hyödyttäisi sekä asiakasta, että turvakodin yhteistyökumppaneita, poliisi mukaan lukien.

Ensisijainen hyötyjä on yksilö: turvakodin asiakas, joka saa ohjausta, apua ja tukea väkivallasta irrottautumiseen. Tuotoksesta hyötyvät myös ammatilliset toimijat, ensisijaisesti Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen ja Kaakkois-Suomen poliisi. Opinnäytteen tarkoitus on sujuvoittaa ja tukea poliisin tekemää asiakasohjausta paikallisesti.

Asiakkaiden oikea-aikaisesta tukemisesta hyötyy myös yhteiskunta. Jos lähisuhdeväkivaltaa kyetään tunnistamaan ja siihen voidaan puuttua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, alentaa se myös lähisuhdeväkivallasta aiheutuvia kustannuksia yhteiskunnalle (STM 2022).

6 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena on valmistaa jonkinlainen tuotos, jonka tavoitteena on ohjeistaa tai opastaa käytännön toimintaa, järjestää tai järjeistää toimintaa. Toiminnallinen opinnäyte voi olla esimerkiksi ohje, ohjeistus, tai opastus. Se voi myös olla jonkin tilaisuuden suunnittelu tai toteutus. Toiminnallisen opinnäytteen tuotokset voivat tapauksen mukaan olla kansioita, oppaita, verkkojulkaisuja tai muunlaisia tuotteita. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 30–32.)

Oman toimintani lähtökohtana oli selvittää teoreettinen viitekehys ja saada yhteys paikallisiin asiantuntijoihin, sekä avata keskustelu siitä, voisiko yhteistyötä kehittää ja minkälainen materiaali palvelisi tarkoitusta mahdollisimman tehokkaasti.

6.1 Opinnäytetyön rajaukset

Oman toimintani lähtökohta oli haastatella Kymenlaakson turvakodin johtavaa sosiaalityöntekijää ja Kaakkois-Suomen poliisia ja selvittää, minkälainen materiaali parhaiten tukisi asiakkaan ohjaamista turvakotiin näiden ammattilaisten näkökulmasta Kymenlaakson alueella. Poliisista haastateltiin sekä lähisuhdeväkivaltatyön yksikön esimiestä, että kentällä toimivaa poliisia, joka työskentelee akuuteissa tilanteissa hälytystehtävillä. Tavoite oli selvittää, millainen materiaali olisi poliisin näkökulmasta hyödyllistä lähisuhdeväkivaltaa kohdatessa. Toiminnallisen opinnäytetyön luonteen takia lopullista tuotetta oli epädullista lyödä suunnitteluvaiheessa lukkoon. Tarkoitus oli vastata kohdennettuun tarpeeseen, joka tarkentui haastattelujen perusteella.

Opinnäytteen keskiössä on kuitenkin turvakodin asiakas ja hänen auttamisensa lähisuhdeväkivaltatilanteessa niin, että hän saa oikea-aikaista ja asiantuntevaa tukea.

Opinnäytteen suunnitteluvaiheessa tuotokset olivat vaihtoehtoisia. Ensimmäinen vaihtoehto oli haastattelujen pohjalta kerätä ja työstää materiaali paperiseksi esitteeksi, jota poliisin olisi sujuvaa käyttää turvakotiin ohjauksen tukena. Toisena vaihtoehtona olisi voinut olla esimerkiksi video poliisin omaan käyttöön, jota voisi käyttää perehdytyksen tukena kohdennetusti kenttätyön poliiseille, jotka ovat aloittaneet työskentelyn Kymenlaakson alueella, eikä heillä ole vielä kattavaa paikallistuntemusta.

Videovaihtoehto karsiutui kevään aikana tilaajan toimesta, sillä se olisi vaatinut resursseja, joita Kymenlaakson hyvinvointialueella ei sillä hetkellä ollut mahdollisuutta tarjota.

Tavoitteeksi muodostui siis selvittää paperisen esitteen valmistamista juuri tähän tarkoitukseen.

6.2 Haastattelut, materiaali, tiedon hankinta ja käsittely

Opinnäytteessä pyritään vaikuttamaan paikallisesti, joten tärkeimmäksi sisällön kannalta nousevat mielestäni juuri paikallisten asiantuntijoiden näkemykset asiasta, eli haastatteluista nousevat teemat.

Käytin haastattelujen tukena eri materiaaleja; poliisin haastattelussa hyödynsin poliisin omaa materiaalia: Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan

puuttumiseksi ja ennalta estämiseksi vuodelta 2022 ja turvakodin johtavan sosiaalityöntekijän kanssa turvakodin omia tilastoja vuosilta 2019–2021.

Varsinaisen tuotoksen, eli paperisen esitteen valmistamisessa käytettiin hyödyksi turvakodin omia esitteitä, sekä THL:n esitettä turvakodeista ja lähisuhdevälivallasta.

Opinnäytteen toteutus jakautui seuraaviin osioihin: teoreettisen viitekehyksen avaaminen, organisaatioiden edustajien haastattelut, materiaalin analyysi, tuotoksen valmistaminen ja jakaminen.

Lähisuhdeväkivalta on ilmiönä kiinnostava. Sekä kansainvälistä että kansallista tutkimusta on tehty paljon, joten ilmiöön tutustumisen kannalta materiaalia oli saatavilla todella runsaasti. Kirjoittajalla olikin haasteita tehdä rajauksia sen suhteen, mikä varsinaisesti on oleellista tietoa juuri tämän kehitysprojektin kannalta. Pääteemoiksi valikoitui lähisuhdeväkivallan ilmentymisen moninaisuuden ja lähisuhdeväkivallan seuraukset niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnan näkökulmasta, sekä olemassa olevat ohjeistukset poliisiin ja turvakodin välillä. Kuitenkin sisällön kannalta tärkeimpänä pidän haastatteluita, sillä kehitysprojekti ei toteudu ilman paikallista ääntä, jolla on todellinen kokemus aiheesta.

6.3 Kaakkois-Suomen poliisin haastattelu

Haastattelin kehitysprojektia ja opinnäytetyötä varten Kaakkois-Suomen poliisia ja käytin haastattelun tukena poliisin omaa toiminnallista käsikirjaa lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi (Liimatainen & Rantaeskola 2022). Haastattelin kahta poliisia Kotkan toimipisteessä. Toinen oli rikostutkija ja toinen kentällä toimiva poliisi. He olivat valikoituneet haastateltaviksi poliisin toimesta. Pyrin haastattelutilanteessa siihen, että kyseessä olisi enemmänkin keskustelu, kuin kysymys-vastaus-tyyppinen haastattelu.

Otin puheeksi lähisuhdeväkivaltatilanteen vaativuuden ja kävi ilmi, että haastattelemani poliisien näkemys asiasta oli linjassa sekä oman ymmärrykseni, että poliisin käsikirjan kanssa. Uhrin kohtaaminen ja akuutin tilanteen selvittäminen voi olla vaikeaa, sillä tapahtuneen vähättely ja tekijän suojeleminen on tavallista. Ihminen voi myös olla shokissa ja traumatisoitunut, jolloin toimintakyky

voi olla hetkellisesti alentunut. Puhuimme poliisin toiminnasta akuutissa tilanteessa ja nostin esille tilanteen haastavuuden.

Onhan se melko niinku vaativa tilanne et myös poliisille siitä et osaa tunnistaa sen tilanteen oikein, et mikä siin on todellisuudes kysymys että tota. Et on ne aika vaativia et tota semmosina niinku tehtävänä sinänsä, et niinku ja just tunnistaa sen todellisuuden, et mistä siinä oikeestaan on kysymys.(...)

Useinhan siihen liittyy just semmonen niinkun uhrinki osalta niin semmonen häpeä ja salailu tai jollain taval tämmönen ja oikeestaa niinku sen niinku esille kaivaminen se on vaativaa, mut tietyst poliisihan näissäkin lähisuhdeväkivalta-tapauksis se partio joka sinne menee, niin se on niinku oikeestaa se, joka antaa sen ensiavun siihen.

Otin puheeksi poliisin käsikirjan ohjeistuksen, jossa poliisia kehoitetaan neuvoamaan ja motivoimaan asiakasta ja saattaa hänet palveluiden piiriin. Kysyin, miten kenttäpoliisin näkökulmasta ohje näyttäytyy.

Siin on kyllä aina omat haasteensa et tota tietenki siihen vaikuttaa nytte se uhriki hyvin paljon että jos traumoi ja mut on nii eihän nyt ihan siinä hetkessä, kun se poliisipartio siinä on, niin hän ei välttämättä ole siinä parhaassa, parhaassa niinkun tilassa ottamaan sitä neuvontaa ja vastaan tai muutakaan saattaa mennä ohi ihan kokonaan, et se, se on haastava velvote, mikä siellä on mut tietyst noi pelkästään se niinku esitteet ja niiden jakaminen ei tietenkää riitä, mut esitteistä, niist on tietyst hyvä puoli se, että ku tilanne on vähä rauhottunut ja noin ni sitte pystyy itse niihin esitteisiin niinku tutustumaan.

(...)

Mutta tota tietysti, se on myös siltä osin hankalaa et tämmönen perhe-, lähisuhdeväkivaltatapauskin niin se sitoo poliisin resurssia jonkun aikaa.

(...) miten sitä mennään esimerkiksi siintä että poliisin niinku aktiivisest sieltä tapahtumapaikalta kuljettaminen vaikka turvakotiin nii siinä on kyllä kans niitä haasteita, et mitä resurssien ja muitten aiheuttamia haasteita.

(...) Sinä aikana saattaa poliisille tulla useempiakin hälytystehtäviä et mihin pitäis olla menossa.

Keskustelimme, voisiko turvakoti olla itse aktiivisempi saattaakseen asiakkaan turvakotiin, ilman että poliisia sidottaisi tilanteeseen yhtään sen kauempaa kuin on välttämätöntä.

Nimenomaan ois ihan hyvä et turvakoti ois aktiivinen ite että jos poliisi vaikka antaa numeron, että täältä ois henkilö haettavissa et tääl on niin Kymenlaakson turvakodin sosiaalityöntekijän mukaa toimivaks käytännöks muissa turvakodeissa on osoittautunut tapa on olla yhdessä asiakkaan kanssa yhteydessä turvakotiin, jolloin asiakas voi suoraan kontaktoitua turvakodin ohjaajan kanssa. Ja palveluun tulemisen kynnyks madaltuu. Eli se ois varmaan se kehityskohde, että tosiaan että numero johonkin ja auto tulee ja hakee sit turvakodilta, et joku tämmönen.

Palasin vielä materiaaleihin ja kysyin, onko niissä riittävät tiedot asiakasta ajatellen.

Mun mielest siinä oli hyvin niukast, siin ei ollu oikeestaa mitää muuta ku yhteystiedot ja missä on ja mitäkin.(...) Oma mielipide olis kyl se, et ehkä siinä olis syytä olla jotakin, avata vähän enemmän sitä että mitä on tarjota ja tälasta, et ei pelkästään vaan yhteystiedot, kuten sanoin, et se poliisipartio niin siellä paikalla niin parhaansa mukaan yrittää niin siellä selventää niinkun uhriille minkälaista apuu siellä niinku on, mutta niinku sanoin, nii jos on hyvin traumatisoitunut tai muuta nii saattaa olla, et teksti menee ihan täysin ohi, ettei muistakaan siitä mitään, niin siinä olis ainaki sit semmonen vähä niinku tietopaketti ku on vielä vähä rauhottunut ni pystyis siinä kattomaan.

Tämänhetkiset turvakodin esitteet olivat siis poliisin näkökulmasta niukat tiedoiltaan. Heinäkuussa 2023 turvakodin paperiset esitteet näyttivät tältä:

Kuva 2. Paperiesite, jossa yhteystiedot Turvakotiin, Sosiaali- ja kriisipäivystykseen, Väkivalta-työn palvelukeskus Pysäkkiin ja Rikosuhriväestön palveluskeskukseen, sekä Nollalinjan ja Hätäkeskuksen puhelinnumerot.

Olen samaa mieltä poliisin kanssa. Kuvan 2 esite on koonti palvelunumeroista, mutta asiakkaan kannalta voi jäädä epäselväksi mitä palvelua mistäkin numerosta voi saada. Toki otsikko, *Apua ja tukea lähisuhdeväkivaltaan* kertoo selvästi, mihin tarpeeseen vastataan. Samoin iskulauseet: Älä hyväksy väkivaltaa lähisuhteissa, Kerro rohkeasti asiasta.

Kuva 3. Turvakoti Villa Jensenin esite yhteystietoineen

Kuvan 3 esitteessä avataan hieman enemmän turvakodin palvelua. Silti koen, että tietoa on liian vähän. Lähisuhdeväkivallan käsitettä ei avata lainkaan, ja ilmaisut saattavat jäädä abstrakteiksi. Lisäksi postikortin kokoinen esite on kooltaan liian suuri, jotta sen voisi huomaamattomasti napata mukaansa.

Kuvan 4 esite on käyntikortti, jossa ei avata lainkaan turvakodin palveluita, vaan siinä on vain Turvakodin yhteystiedot.

Kuva 4 Turvakoti Villa Jensenin käyntikortti

Poliisin haastattelussa tuli esiin kolme pääkohtaa:

Toive laajemmasta selvityksestä turvakodin palveluista esitteessä.

Toteamus siitä, että kontaktointi asiakkaan kanssa suoraan turvakotiin madaltaa kynnystä hakeutua palveluun. Lisäksi todettiin, että asiakkaan kuljetuksen järjestäminen turvakotiin viemättä poliisin resurssia sujuvoittaisi asiakkaan ohjautumista turvakodin palveluiden piiriin.

6.4 Kymenlaakson turvakodin johtavan sosiaalityöntekijän haastattelu

Haastattelin Kymenlaakson turvakodin johtavaa sosiaalityöntekijää. Keskustelimme turvakodin tilastoista vuosilta 2020 ja 2021. Vuonna 2020 poliisi ohjasi Kymenlaakson turvakoti Villa Jenseniin 6,5 % kaikista turvakodin asiakkaista. Vuonna 2021 poliisin ohjaamana turvakotiin tuli 6,8 % kaikista asiakkaista. Kysyin, millaisena hän näkee turvakodin ja poliisin yhteistyön.

Koen, että niitä poliisin ohjauksia turvakotiin ei tule niin paljon kuin voisi tulla. Ja se perustuu ihan tähän tilastoihin mitä me kerätään meidän turvakotiin ohjautumisesta et siellä se tulee näkyväksi.

Pyysin johtavaa sosiaalityöntekijää avaamaan yhteistyötä poliisin kanssa, mitä muuta se sisältää kuin pelkän asiakasohjauksen.

No turvakotiin ohjaaminen on varmaan se ensisijainen ja öö, sen lisäksi tietysti meidän turvakodissa olevien asiakkaiden kohdalla jota poliisin kanssa tehdään. (...) akuuteissa tilanteissa pyydetään poliisin apua ja sitä myös saadaan

ja se on semmonen että turvakodissa olevilla asiakkailla on joku uhkatilanne päällä nyt tai turvakotiin kohdistuu jotain uhkaa (...)

Johtava sosiaalityöntekijä totesi, ettei poliisiin kanssa ole säännöllisiä yhteistyöpalavereita, mutta turvakodilla oli onnistuneesti kutsuttu poliiseja tutustumaan turvakotiin edelliskeväänä 2022. Kutsu laajennettiin koskemaan kaikkia kentällä työskenteleviä poliiseja, mutta tähän kutsuun ei vastattu. Lisäksi johtava sosiaalityöntekijä mainitsi poliisin uusimman tutkintaryhmän lapsiin kohdistuneisiin rikoksiin tai rikosepäilyihin liittyen.

lapsiin kohdistuneissa rikoksissa on alottanut siis Kymenlaakson poliisissa se uusi tutkintaryhmä, joka on käynyt myös turvakodilla kertomassa heidän palvelustaan ja se on semmonen, mikä meidän pitää muistaa ja meidän pitää mielessä et silloin kun on lapsiin kohdistunutta väkivaltaa, tai epäilyä siitä, niin silloin voidaan matalalla kynnyksellä olla heihin yhteydessä.

(...) Marak-yhteistyö se on semmonen mainittava, et se on tosi tärkeä linkki poliisin kanssa, et poliisi on niinku molemmissa Marak-työryhmissä, sekä etelässä, että pohjois-Kymenlaaksossa ni tosi olennainen ja aktiivinenkin toimija.

Marak tulee sanoista moniammatillinen riskinarviointikokous. Se on nelivaiheinen väkivaltatyön malli, jonka avulla arvioidaan vakavan väkivallan uusiutumisriskiä moniammatillisesti. Poliisi on osa tätä moniammatillista arviointiryhmää. (THL s.a. Marak.) Yhteistyötä poliisin kanssa siis on, mutta se ei ole säännöllistä, vaan enemmänkin tarpeeseen vastaavaa yhteistoimintaa.

Siirryimme keskustelussa informaatioon, josta väkivallan kokija akuutissa tilanteessa voisi hyötyä. Nostin esille traumainformoidun lähestymistavan ja kysyin turvakodin sosiaalityöntekijän näkemystä siitä, miten ammattilainen ottaa huomioon asiakkaan mahdollisen traumatisoitumisen.

(...) niissä tilanteissa ni olis ymmärrys siitä, miksi asiakas esimerkiksi käyttäytyy sillä tavalla kun se siinä lähisuhdeväkivaltatilanteessa akuutisti voi käyttäytyä. Eli just sehän voi ilmetä tosi monin eri tavoin, sehän voi olla täyttä lamaantumista tai sit se voi olla tämmönen pakoreaktio päällä. Pelastautumis-

pyrkimykset tai voi olla ihan semmonen shokkitila, et ei pysty välttämättä vastaanottamaan mitään. (...) tarvitaan varmaan aika vahvaa ohjaamista, koska ihminen ei välttämättä itse ole kovin aktiivinen toimimaan siinä tilanteessa tavalla, joka ois hänelle niinku eduksi. Nii esimerkis se terveydenhuoltoon tai turvakotiin ohjaaminen siinä akuutissa tilanteessa olis. Olis tosi tärkeätä. (...) vois myös yhdessä poliisin kanssa soittaa turvakotiin, jolloin jo tavallaan avattais se väylä ja sitten, meillä, jotka ollaan nyt ehkä niinkun ammattilaisia siis ollaan siis siinä niinku just siinä traumainformoidussa työotteessa ja niinkun asiakkaaksi ottamisessa. niin meil ois mahdollisuus jo siinä kohtaa kontaktoida se asiakas ja kertoa itse tästä meidän palvelusta ja meidän mahdollisuuksista auttaa.

Haastateltava toi myös esiin, kuinka tärkeää poliisin olisi tietää ja tuoda esiin se, että turvakoti tarjoaa kriisityön ja turvatun asumisen lisäksi myös itse väkivaltatyöskentelyä.

(...) autetaan siinä prosessissa väkivallasta irtautumisessa ja mitä se kaikki tarkoittaa.

Asiakkaan voimakasta tukemista turvakotipalvelun piiriin pelkän välittömän uhan poistamisen lisäksi johtava sosiaalityöntekijä perustelee seuraavasti:

(...) se olosuhdehan palaa samassa hetkessä, kun se väkivallan tekijä palaa ja tavallaan sillä välin se uhrihan ei ole minkään avun ja tuen piirissä, vaan hän jää sinne selviytymään yksin ja ne tiedetään, et mitkä ne on ne selvitysmenetelmät niissä tilanteissa koska se väkivalta on usein toistuvaa ja pitkäaikaista ja siitä irtautuminen omin voimin on vaikeaa. Sen sijaan, että sit jos poliisi toimiski niin, että se toimittais turvaan ja tavallaan avun ja tuen piiriin sen väkivallan uhrin, niin sillohan siin ois ehkä tosi paljo toisenlaiset toimintamahdollisuudet hänen auttamiseksi väkivallasta eroon.

Kysyin haastateltavalta, onko turvakodin esitteet hänen mielestään riittävät sellaisenaan.

Ei varmasti ole täysin riittävät. Et tietyst toi turvakotiesite, toihan on tosi niukka ja tos on tavallaan semmonen vähin tarvittava informaatio tänne ohjautumisen

tueksi, mutta toi esitekään ei vielä esimerkiksi ammattilaisille saatikka sitte asiakkaalle avaa välttämättä juurikaan niinku sitä meiän palvelua, et mitä me täällä tehdään. Eikä sitä väkivaltatyötä, eikä myöskään siis sitä väkivaltakokemusta.

Otin esille THL:n kokoontaitettavan, käyntikortin kokoisen esitteen, jossa määritellään lähisuhdeväkivallan käsite, ja kerrotaan turvakotipalvelusta kattavasti. Lisäksi esitteessä on linkki, jonka takaa löytyy turvakotien yhteystiedot, sekä nollalinjan, auttavan puhelimen numero. Ehdotin, josko tästä esitteestä voisi jatkojalostaa paikallisen version, jossa on otettu huomioon sekä poliisin esittämät toiveet, että turvakodin näkemys siitä, mitä tietoa asiakkaalle voisi turvakodista jakaa.

Todella hyvä idea. Ja just tavallaan se, että on niinku kaks eri tulokulmaa, että toisaalta kertoo se meiän palvelu, mut sitte toisaalta myös niinku ymmärrys siitä väkivallasta.

Jatkoin kysymällä, olisiko esitteen muokkaamisen lisäksi vielä jotakin keinoa kehittää yhteistyötä paikallisen poliisin kanssa.

Kohtaamisilla. Poliisin ja turvakodin kohtaamisilla. (...) on varmaan jotain säännöllisiä palaverreja, tiimejä, tämmösiä, missä me voitais käydä muistuttamassa olemassaolostamme ja kertomassa meidän palvelusta ja kertomassa väkivaltatyöstä ja miettimässä näitä yhteistyökuvioita.

Puhuimme siitä, kuinka laaja Kymenlaakso alueena on. Totesimme, että yhteistyötä tukee se, että ammattilaisena on kohdannut työntekijöitä kasvokkain.

Ymmärrys ja tarve sille yhteiselle työlle ja sille kehittämiselle syntyy niinku niistä semmosista yhteisistä keskusteluista ja pohdinnoista. Meillä on yhteisiä asiakkaita poliisin kanssa kuitenkin tosi paljo.

6.5 Yhteenveto

Yhtenevät kommentit molemmissa haastatteluissa liittyivät nopeaan kontaktointiin esimerkiksi puhelimitse turvakotiin, joka madaltaa kynnystä ottaa apua

vastaan, eli tulemista turvakotiin. Sekä haastattelemani poliisit, että turvakodin johtava sosiaalityöntekijä olivat samaa mieltä siitä, että sen hetkiset turvakodin esitteet eivät olleet riittävät, eikä niiden sisältö ollut tarpeeksi kattava. Molempien kanssa keskustelussa nousi esiin traumainformoitu työote, joka tulisi ottaa huomioon myös uudistetun esitteen valmistamisessa.

Näiden lisäksi turvakodin johtava sosiaalityöntekijä nosti esiin kohtaamiset poliisin ja turvakodin välillä ja kuinka niiden järjestäminen sujuvoittaisi edelleen yhteistyötä poliisin ja turvakodin välillä.

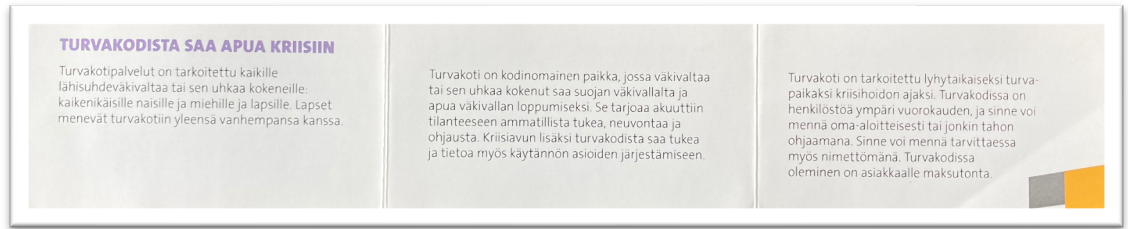
7 UUDISTETTU ESITE

7.1 Esitteen lähtökohta

Jalostin jo olemassa olevaa esitettä paikalliseen tarpeeseen paremmin sopivaksi poliisin ja turvakodin toiveiden mukaan. Esitteessä toivottiin olevan yhteystietojen lisäksi enemmän tietoa lähisuhdeväkivallasta ja turvakodin palveluista. Puhuimme myös esitteen muotoilusta. Totesimme, että sen olisi hyvä olla kooltaan pieni, jonka voi myös huomaamattomasti ottaa vastaan ja johon voi palata myöhemmin. Tämä ajatus perustuu sekä poliisin käsikirjassa, että haastatteluissa mainittuun ilmiöön siitä, ettei asiakas ole välttämättä akuutissa tilanteessa valmis ottamaan apua vastaan, mutta halu siihen voi syntyä myöhemmin. Siksi pieni koko, joka kuitenkin sisältää riittävästi tietoa turvakodin palvelusta, on perusteltu. Kaksipuoliseen käyntikorttiin ei mahtuisi toivottua lisätietoa, mutta useampisivuiseen, kerien taitettavaan esitteeseen tekstiä voi sijoittaa monelle sivulle.

Käytin kehityslähtökohtana THL:n aiemmin julkaisemaa kuusisivuista kerien taitettavaa esitettä, joka on kokoon taiteltuna käyntikortin kokoinen.

Kuva 5 Jalostuksen lähtökohta, THL:n esite

Pyrin seuraavalla sivulla olevan taulukon 1 avulla havainnollistamaan kuvan 5 esitteen sisältöjä ja sijoittelua.

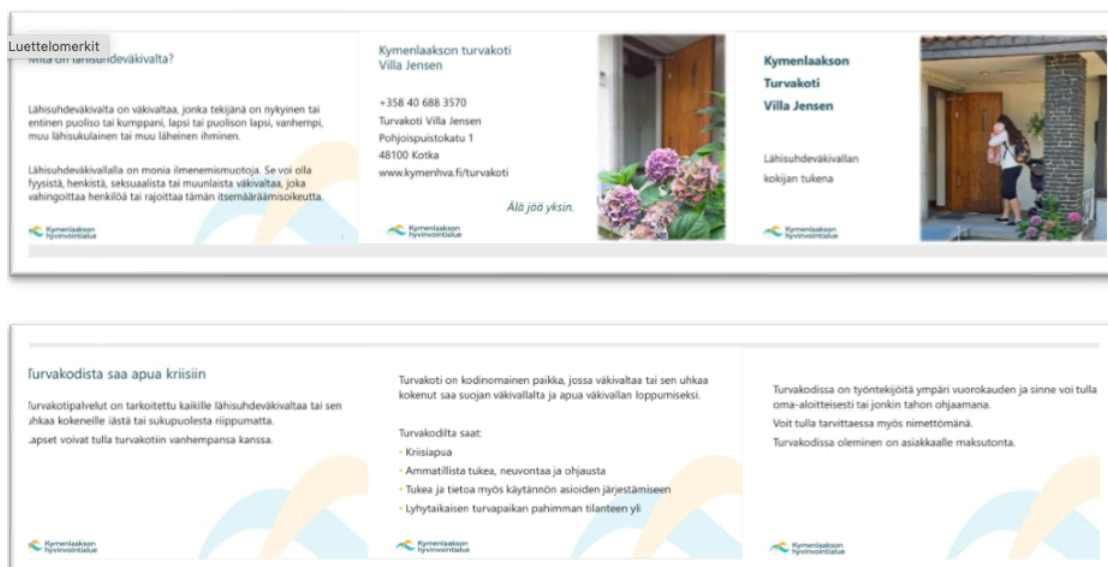
Taulukko 1 THL:n esitteen tekstisisältö

<p>Mitä on lähisuhdeväkivalta?</p> <p>Lähisuhdeväkivalta on väkivaltaa, jonka tekijänä on nykyinen tai entinen puoliso tai kumppani, lapsi tai puolison lapsi, vanhempi, muu lähisukulainen tai muu läheinen ihminen.</p>	<p>Turvakotien yhteystiedot www.thl.fi/turvakotipalvelut</p> <p>Nollalinja 080 005 005</p> <p>Auttava puhelin lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kohdanneille.</p> <p>Kellon ympäri, vuoden jokaisena päivänä.</p> <p>Turvakotipalveluiden valtakunnallisesta koordinoinnista vastaa terveyden ja hyvinvoinnin laitos.</p>	<p>Turvakotipalvelut Lähisuhdeväkivallan uhrin tukena</p>
<p>Turvakodista saa apua kriisiin</p> <p>Turvakotipalvelut on tarkoitettu kaikille lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille: kaikikäisille naisille ja miehille ja lapsille. Lapset menevät turvakotiin yleensä vanhempansa kanssa.</p>	<p>Turvakoti on kodinomainen paikka, jossa väkivaltaa tai sen uhkaa kokenut saa suojan väkivallalta ja apua väkivallan loppumiseksi.</p> <p>Se tarjoaa akuuttiin tilanteeseen ammatillista tukea, neuvontaa ja ohjausta. Kriisiavun lisäksi turvakodista saa tukea ja tietoa myös käytännön asioiden järjestämiseen.</p>	<p>Turvakoti on tarkoitettu lyhytaikaiseksi turvapaikaksi kriisihoidon ajaksi. Turvakodissa on henkilöstöä ympäri vuorokauden ja sinne voi mennä oma-aloitteisesti tai jonkin tahon ohjaamana. Sinne voi mennä tarvittaessa myös nimettömänä. Turvakodissa oleminen on asiakkaalle maksutonta.</p>

7.2 Esitteen työstö

Mielestäni teksti vastasi hyvin turvakodin ja poliisin pohdintoja siitä, mitä esitteessä tulisi olla sisällöllisesti. Muokkasin esitettä paikallisesti sopivammaksi, vaihdoin yhteystiedot, sekä jätin valtakunnallisen nollalinjan pois. Muutin muutamia sanamuotoja ja muotoilua asiakaslähtöisemmäksi valitsemalla puhuttelun suoraan asiakkaalle. Esimerkiksi vaihdoin sanat ”voi mennä” muotoon ”voit tulla” ja pyrin sanavalinnoissa sukupuolineutraaleihin ilmaisiin. Lisäsin lähisuhdeväkivallan määrittelyyn myös erilaisia väkivallan ilmenemismuotoja. Lisäsin myös esitteen viimeiselle sivulle kannustavan lauseen: ”Älä jää yksin”. Sama lause löytyy poliisin omasta asiakkaalle annettavasta tietopaketesta: Lähisuhdeväkivaltaan saa apua. (Lähisuhdeväkivaltaan saa apua.)

Otin kuvat esitteeseen turvakodin sisäänkäynnistä niin, että toisessa kuvassa, esitteen ”kansikuvassa” turvakotiin on tulossa asiakas, ja toisessa, joka sijoittuu esitteen viimeiselle sivulle, näkyy avonainen ovi. Toimin itse mallina ja lapsena oli turvakodin leluista lainattu nukke.

Kuva 6 Uusittu Kymerlaakson turvakodin esitteen suunnitelmaversio painoon lähetettäväksi

Havainnollistan seuraavan sivun taulukossa 2 muokattua tekstiä Kymerlaakson Turvakoti Villa Jensenin esitteessä.

Taulukko 2 Kymenlaakson turvakodin esitteen muokattu tekstisisältö

<p>Lähisuhdeväkivalta on väkivaltaa, jonka tekijänä on nykyinen tai entinen puoliso tai kumppani, lapsi tai puolison lapsi, vanhempi, muu lähisukulainen tai muu läheinen ihminen. Lähisuhdeväkivallalla on monia ilmenemismuotoja. Se voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista tai muunlaista väkivaltaa, joka vahingoittaa henkilöä tai rajoittaa tämän itsemääräämisoikeutta.</p>	<p>+358 40 688 3570 Turvakoti Villa Jensen Pohjoispuistokatu 1 48100 Kotka www.kymenhva.fi/turvakoti</p> <p><i>Älä jää yksin.</i></p>	<p>Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen</p> <p>Lähisuhdeväkivallan kokijan tukena</p>
<p>Turvakodista saa apua kriisiin. Turvakotipalvelut on tarkoitettu kaikille lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille iästä tai sukupuolesta riippumatta. Lapset voivat tulla turvakotiin vanhempansa kanssa.</p>	<p>Turvakoti on kodinomainen paikka, jossa väkivaltaa tai sen uhkaa kokenut saa suojan väkivallalta ja apua väkivallan loppumiseksi.</p> <p>Turvakodilta saat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kriisiapua • Ammatillista tukea, neuvontaa ja ohjausta • Tukea ja tietoa myös käytännön asioiden järjestämiseen • Lyhytaikaisen turvapaikan pahimman tilanteen yli 	<p>Turvakodissa on työntekijöitä ympäri vuorokauden ja sinne voi tulla omaaloitteisesti tai jonkin tahon ohjaamana. Voit tulla tarvittaessa myös nimettömänä. Turvakodissa oleminen on asiakkaalle maksutonta.</p>

Muokkasin tekstit ja kuvat itsenäisesti, jonka jälkeen hyväksyitin ne ensin turvakodin esihenkilöllä, joka hyväksytti ne puolestaan Kymenlaakson hyvinvointialueen viestinnällä. Saatuamme viestinnältä hyväksynnän, sekä ohjeet graafiseen ulkoasuun, lähetimme materiaalit painotaloon.

Painosta lähetettiin ensimmäinen vedos seuraavalla viikolla ja huomasin, että huolimatta mielestäni huolellisista ohjeistuksista, vedoksessa oli jonkin verran korjattavaa. Viestin painotalon graafikon kanssa vielä toistamiseen, jonka jälkeen hyväksyin lopullisen version. Esitettä tilattiin tuhat kappaletta. Tämän jälkeen esite on tilattavissa tarpeen mukaan. Kustannuksista vastaa Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen.

7.3 Aikataulu

Suunnittelin opinnäytteen valmistuvan huhtikuussa 2023, mutta työllistymisen ja muiden syiden takia työn analysointi, sekä varsinainen kirjoittaminen venähti kesälle 2023.

Taulukko 3 Suunniteltu aikataulu

Tammikuu 2023	Helmikuu 2023	Maaliskuu 2023	Huhtikuu 2023
Opinnäytteen teoreettisen viitekehityksen avaaminen.	Haastattelujen ajankohtien sopeuttaminen	Haastatteluaineiston analysointi	Opinnäytteen viimeistely ja palautus
Suunnitelman palautus ja tutkimuslupien hakeminen	Haastattelukysymysten hiominen	Tuotoksen valmistaminen ja levittäminen	
	Haastattelujen toteutus	Palautekyselyn lähettäminen	

Suunnitelmassa mainitut haastattelut siirtyivät maaliskuu- ja huhtikuulle, joten myös analysointi, tuotoksen valmistaminen ja levittäminenkin siirtyivät. En osannut riittävästi hahmottaa opinnäyteprosessin kestoa, enkä ennakoita kesän ja erinäisten kesätaukojen vaikuttavan opinnäytteeni etenemiseen, joten jäin senkin takia rauhassa kirjoittamaan, jottei tuotos ja raportti olisi kärsinyt liian nopeasta aikataulusta.

7.4 Materiaalit

Työn tuloksena valmistui paperinen esite, jonka Kymenlaakson hyvinvointialue tuotti ja jonka kustannuksista vastasi Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen.

Kymenlaakson hyvinvointialueen viestintästrategia asetti jonkin verran vaatimuksia sille, mikä esitteen ulkoasu on, mutta sisältö ja kuvat palveluntuottaja valitsi itse. Käytin tuotoksen pohjana Kymen Hva:n valmista PowerPoint-pohjaa, jossa värit, fontti ja logot olivat jo valmiiksi Kymen Hva:n graafisen ohjeistuksen mukaiset, jotta niitä ei tarvitsisi esitteen muotoilussa miettiä.

Painoon lähetettiin seuraavat materiaalit: Kymenlaakson hyvinvointialueen graafinen ohjeistus ja viralliset logot, sanallinen ja kuvallinen ohjeistus sisällön sijoittelusta, sekä valokuvat.

7.5 Työn eettisyys

Henkilökohtainen suhde aiheeseen on edellyttänyt sitä, että kiinnostuin ja että halusin tehdä opinnäytteeni tästä aiheesta. Tarkoitan tässä suhdettani turvakotiin ensin opiskelijaharjoittelijana ja sitten työntekijänä. Tänä aikana minulle muodostui ajatuksia, mielipiteitä ja ennakko-odotuksia, joista minun tuli olla hyvin tietoinen. Ennakko-odotukset eivät saaneet vaikuttaa kysymysten aseteluun tai muulla tavalla ohjailla opinnäytteen tuloksia. Pyrin noudattamaan yleistä tieteellistä käytäntöä ja ammattikorkeakoulun ohjeistuksia sopimusten teosta, tutkimuslupien hankkimisesta, materiaalin säilyttämisestä ja tuhoamisesta.

Halusin pitää opinnäytteen mahdollisimman suoraviivaisena. Keskityin haastatteluissa prosesseihin ja toimintaohjeisiin. Ennen haastatteluja pidin mahdollisena, että keskusteluissa esiin nousee case- esimerkkejä, joissa havainnollistetaan tai kuvataan toimintaa lähisuhdeväkivaltilanteessa.

Tällöin minun olisi tullut olla erityisen huolellinen siinä, miten käytän näitä tietoja opinnäytteessäni ja huolehdittava siitä, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä henkilöitä tai tilanteita.

Haastattelujen jälkeen materiaaleihin ei jäänyt muuta kuin julkisesti saatavilla olevaa tietoa, joten salassapitosäännösten kannalta tässä opinnäytetyössä ei ole riskiä siitä, että mikään tieto yksilöityisi henkilöön tai henkilöihin tai muuta salassa pidettävää tietoa julkaistaisiin virheellisesti.

8 YHTEISTYÖN JATKOKEHITTELY JA MAHDOLLINEN JATKOTUTKIMUSAIHE

Tuotettu esite vastaa vain osin turvakodin ja poliisin yhteistyön kehittämistä. Haastatteluissa nousi ajatus viranomaisten välisten, säännöllisten kohtaamisten järjestämisellä, joka tukisi tiedonjaon kehittämistä. Tulevaisuudessa esite on hyvä kääntää eri kielille, jotta myös ei-suomenkieliset saavat asianmukaista tietoa turvakodista.

Mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla toimivien yhteistyökäytäntöjen selvittäminen turvakotien ja poliisin välillä valtakunnallisesti. Selvityksen tuloksia voi jakaa ja soveltaa kaikilla hyvinvointialueilla.

LÄHTEET

Bildjushkin K., Ewalds H., Hietamäki J., Kettunen H., Koivula T., Mäkelä J., Nipuli S., October M., Peltonen J., Siukola R. 2020. Väkivaltakäsitteiden sa-nasto. Työpaperi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Saata-
vissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 16.3.2023].

Euroopan neuvoston yleissopimus, Istanbulin sopimus 2011.

Hänninen, K, 2007. Palveluohjaus. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Stakes, Helsinki, Valopaino OY. Pdf-dokumentti.
Saataavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75697/R20-2007-VERKKO.pdf?sequence=1> [viitattu 10.8.2023].

Koivula T., Mäkelä J., Svetloff M. 2022. Lapset turvakodissa Turvakotipalve-luissa lasten kanssa tehtävän työn laatusuosituksien Ohjaus. Terveyden ja hy-
vinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Saataavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145502/URN_ISBN_978-952-343-921-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 22.9.2023]

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle 30.12.2014/1354.

Liimatainen M., Rantaeskola S. 2022. Toiminnallinen käsikirja lähisuuhdeväki-valtaan puuttumiseksi ja ennalta estämiseksi. Poliisihallitus. Pdf-dokumentti.
Saataavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/33939256/Toiminnallinen-k%C3%A4sikirja-l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivaltaan-puuttumiseksi-ja+ennalta-est%C3%A4miseksi-v8.pdf/37a14bb7-e4fc-df1b-35ce-c3df75063e8b/Toiminnallinen-k%C3%A4sikirja-l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivaltaan-puuttumiseksi-ja+ennalta-est%C3%A4miseksi-v8.pdf/Toiminnallinen-k%C3%A4sikirja-l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivaltaan-puuttumiseksi-ja+ennalta-est%C3%A4miseksi-v8.pdf?t=1648047132809> [viitattu 18.7.2023].

Lyömätön linja s.a. Miehen linja. WWW-dokumentti. Saataavissa: <https://lyomatonlinja.fi/fi/miehen-linja> [viitattu 21.8.2023].

Lähisuuhdeväkivaltaan saa apua. s.a. Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Kotkan poliisiasema. Moniste.

Maria akatemia r.y. s.a. Ehkäisevä väkivaltatyö. WWW-dokumentti. Saata-
vissa: <https://www.mariaakatemia.fi/toiminta/ehkaiseva-vakivaltatyo/eva-avoin-linja/> [viitattu 21.8.2023].

Mieli r.y. s.a. Tietoa kriisipuhelimesta. WWW-dokumentti. Saataavissa: <https://mieli.fi/mieli-ry/organisaatio/tietoakriisipuhelimesta/> Päivitetty 18.1.2023. [viitattu 21.8.2023].

Miessakit r.y. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.miessakit.fi/> [Viitattu 21.8.2023].

Monika – Naiset liitto. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://monikanaiset.fi/> [Viitattu 21.8.2023].

Naistenlinja s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://naistenlinja.fi/> [viitattu 21.8.2023].

Nettiturvakoti s.a. Väkivallan monet kasvot. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nettiturvakoti.fi/tunnista-vakivalta/vakivallan-monet-kasvot/> [viitattu 3.1.2023].

Nollalinja s.a. Tietoa nollalinjasta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nollalinja.fi/tietoa-nollalinjasta/> Päivitetty 07.05.2021. [viitattu 21.8.2023].

Poliisilaki 22.7.2011/872.

Riku s.a. Rikosuhripäivystys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.riku.fi/> [Viitattu 21.8.2023].

Soputla s.a. Tietoa työstämme. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://soputla.fi/tietoa-tyostamme/> [Viitattu 21.8.2023].

STM 2022. Lähisuhdeväkivalta aiheuttaa tutkimuksen mukaan merkittävästi kustannuksia terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/-/10616/lahisuhdevakivalta-aiheuttaa-tutkimuksen-mukaan-merkittavasti-kustannuksia-terveys-sosiaali-ja-oikeuspalveluissa> [viitattu 10.1.2023].

STM 2020. Lanzaroten sopimuksen toimeenpanosuunnitelman valmistelua ja seurantaa varten asetettava työryhmä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM147:00/2020> [viitattu 10.1.2023].

STM s.a. NAPE. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/nape> [viitattu 20.1.2023].

THL s.a. Lapsiin kohdistuva väkivalta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/eri-ryhmat-ja-vakivalta/lapsiin-kohdistuva-vakivalta> Päivitetty 19.5.2023 [viitattu 30.7.2023].

THL 2021a Turvakodit. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit> Päivitetty 27.8.2021 [Viitattu 10.1.2023].

THL 2021b Turvakotien asiakasmäärät laskivat toista vuotta peräkkäin. Tilastoraportti. Pdf- dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/sosiaalipalvelut/turvakotipalvelut> Päivitetty 18.7.2022 [viitattu 10.1.2023].

THL 2023 Turvakotipalveluiden tuottajat on valittu WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/rahoitus>. Päivitetty 13.6.2023 [viitattu 30.7.2023].

THL s.a. Marak. Moniammatillinen riskinarviointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/marak-moniammatillinen-riskinarviointi> Päivitetty 18.8.2023 [Viitattu 19.7.2023].

THL s.a. Väkivalta, väkivallan muodot, lähisuhdeväkivalta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/lahisuhdevakivalta> Päivitetty 25.1.2022 [Viitattu 4.1.2023].

Tilastokeskus 2021 Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu].

ISSN=2342-9151. 15 2020. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 4.1.2023].

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_tie_001.fi.html

Tilastokeskus 2022. Viranomaisten tietoon tulleet alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset lisääntyivät 6,7 %. Rikos- ja pakkokeinotilasto. Tiedote.

Www-dokumentti. Saatavissa: <https://stat.fi/julkaisu/cktocq0y01p8v0b00pnkr0hu6> [Viitattu 20.1.2023].

Ulkoministeriö s.a. Agenda 2030 Kestävän kehityksen tavoitteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet> [Viitattu 10.8.2023].

Uskontojen uhrien tuki r.y. s.a. Hassan Steve,1988. Combatting cult mind control. <https://www.uskontojenuhrientuki.fi/uskonyhteisoista/milloin-huolestua/> [viitattu 18.7.2023].

Valtioneuvosto 2019. Euroopan neuvosto tarkastelee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa Suomessa Tiedote. 2.9.2019 WWW-dokumentti.

Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/euroopan-neuvosto-tarkastelee-naisiin-kohdistuvaa-vakivaltaa-ja-perhevakivaltaa-suomessa> [Viitattu 11.1.2023].

Varjosta s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://varjosta.fi/vainoatko-ex-puolisoasi/> [Viitattu 21.8.2023].

Vilka, H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö, ohjaajan opas. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

<p>Mitä on lähisuhdeväkivalta?</p> <p>Lähisuhdeväkivalta on väkivaltaa, jonka tekijänä on nykyinen tai entinen puoliso tai kumppani, lapsi tai puolison lapsi, vanhempi, muu lähisukulainen tai muu läheinen ihminen.</p> <p>Lähisuhdeväkivallalla on monia ilmenemismuotoja. Se voi olla fyysistä, henkistä, seksuaalista tai muunlaista väkivaltaa, joka vahingoittaa henkilöä tai rajoittaa tämän itsemääräämisoikeutta.</p>	<p>Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen +358 40 688 3570 Turvakoti Villa Jensen Pohjoispuistokatu 1 48100 Kotka www.kymenhva.fi</p>		<p>Kymenlaakson turvakoti Villa Jensen Lähisuhdeväkivallan kokijan tukena</p> <p> Kymenlaakson hyvinvointialue</p>
<p>Turvakodista saa apua kriisiin</p> <p>Turvakotipalvelut on tarkoitettu kaikille lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille iästä tai sukupuolesta riippumatta. Lapset voivat tulla turvakotiin vanhempansa kanssa.</p> <p>Turvakoti on kodinomainen paikka, jossa väkivaltaa tai sen uhkaa kokenut saa suojan väkivallalta ja apua väkivallan loppumiseksi.</p>	<p>Turvakodilta saat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kriisiapua • Ammatillista tukea, neuvontaa ja ohjausta • Tukea ja tietoa myös käytännön asioiden järjestämiseen • Lyhytaikaisen turvapaikan pahimman tilanteen yli 	<p>Turvakodissa on työntekijöitä ympäri vuorokauden ja sinne voi tulla oma-aloitteisesti tai jonkin tahon ohjaamana. Voit tulla tarvittaessa myös nimettömänä.</p> <p>Turvakodissa oleminen on asiakkaalle maksutonta.</p> <p><i>Älä jää yksin.</i></p> 	

Valmis tuote, Turvakoti Villa Jensenin uudistettu esite